

Próby zimowania pokląskwy *Saxicola rubetra* na Śląsku

Wintering of the Whinchat *Saxicola rubetra* in Silesia

Michał Zawadzki

ul. Powstańców Śląskich 26/5, 45-086 Opole
e-mail: mzawadzki1981@gmail.com

Tomasz Tańczuk

Łędziny, ul. Ozimska 51B, 46-053 Chrzastowice
e-mail: tomasz.tanczuk@gmail.com

Dnia 17.12.2014, prowadząc obserwacje na łąkach na południe od miejscowości Chrzastowice (pow. opolski), zaobserwowaliśmy pokląskwę *Saxicola rubetra* w upierzeniu samicy. Ptaka obserwowaliśmy przez ok. 10 min z odległości ok. 50 m. Osobnik ten przebywał w pobliżu niezamarzniętego rowu i intensywnie polował na muchówki *Diptera* sp. Tego samego dnia na łąkach koło miejscowości Łędziny (pow. opolski) (ok. 3 km na północ od miejsca pierwszej obserwacji) zaobserwowaliśmy samca i ptaka w upierzeniu samicy. W tym miejscu pokląskwy również obserwowane były w bezpośrednim sąsiedztwie niezamarzniętego rowu, intensywnie polując. Miejsca obserwacji należą do obszaru Natura 2000: PLH160010 Łąki w okolicach Chrzastowic. Podczas następných, niemal codzienných kontroli obydwu stanowisk, nie obserwowano już osobnika z Chrzastowic, natomiast w okolicy Łędzin samca ostatni raz obserwowano 27.12.2014. W kolejnych

dniach, pomimo intensywných poszukiwań, ptaków już nie stwierdzono. Prawdopodobnie wpływ na to miały obfite opady śniegu.

Pokląskwa zimuje na terenie tropikalnej Afryki oraz w Algierii i Iraku. Analiza zimowych obserwacji tego gatunku w Afryce subsaharyjskiej sugeruje dwa główne regiony zimowania: (1) pas od Senegalu do Kamerunu oraz (2) pas od północno-wschodniej Demokratycznej Republiki Konga i Ugandy do Zambii. Na zimowiskach pokląskwa jest stwierdzana głównie w strefie sawanny oraz w otwartych terenach rolniczych (Cramp 2009).

W Europie zachodniej większość pokląskw odlatuje na zimowiska pod koniec sierpnia i we wrześniu, ze szczytem przelotu na początku września. Zarówno we wschodniej, jak i zachodniej części Wielkiej Brytanii oraz na terenie Europy kontynentalnej, szczyty przelotu zbiegają się w czasie (Cramp 2009).

Zimowe obserwacje na północ od Sahary należą do rzadkości i są rozproszone na obszarze basenu Morza Śródziemnego, zachodniego wybrzeża Europy i Wielkiej Brytanii.

Na Wyspach Brytyjskich odnotowano co najmniej 14 stwierdzeń tego gatunku z okresu grudzień – luty (Lack 1986). Znane są również sporadyczne zimowe obserwacje (grudzień i styczeń) z terenu innych krajów europejskich (Glutz von Blotzheim i Bauer 1988).

W Polsce odlot na zimowiska jest zbieżny z fenologią przelotu dla pozostałego obszaru Europy i przypada na pierwszą połowę września (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Odnotowano także nieliczne stwierdzenia październikowe, a zupełnie wyjątkowe są obserwacje listopadowe – np. 23.11.2000 obserwowano samca na Bielanych Wrocławskich (P. Zabłocki, Obserwacje faunistyczne 2004), a 26.11.2013 widziano ptaka w Bartoszowej (pow. strzeliński) (K. Ostrowski, Kartoteka Awifauny Śląska 2015). Dnia 28.11.1997 stwierdzono również martwego samca w Hajnówce (woj. podlaskie). Ptak zginął prawdopodobnie w wyniku wygłodzenia i wycieńczenia (Pugacewicz 2012).

Obserwacje z 17.12.2014 z Chrzęstowice oraz 17–27.12.2014 z Łędzin są więc obecnie najpóźniejszymi stwierdzeniami tego gatunku w Polsce i jednocześnie pierwszym przypadkiem próby przezimowania tego transsaharyjskiego migranta w naszym kraju.

W ostatnich latach w Polsce obserwuje się coraz więcej prób zimowania dalekodystansowych migrantów. W centrum Warszawy, nieopodal Pałacu Kultury i

Nauki, obserwowano zimą 2014/2015 i w 2015 udane próby zimowania słowika szarego *Luscinia luscinia* oraz jarzębatki *Sylvia nisoria* (Birding Poland 2015, www.clanga.com). Znane są również dwie zimowe obserwacje dudków *Upupa epops* ze Śląska z lutego 2012 i grudnia 2014 (Stajszczyk 2014) oraz przypadek zimowania przepiórki *Coturnix coturnix* na Podlasiu z zimy 2015 r. Ten ostatni ptak radził sobie w wyjątkowo trudnych warunkach zimowych, drążąc tunele w śniegu.

Summary

On 17.12.2014 a Whinchat in female plumage was observed near Chrzęstowice (Opole Province). On the same day 3 kilometers north of this site, near Łędziny (Opole Province), a male and a bird in female plumage were observed. The male observed in Łędziny was last seen in this location on 27.12.2014. This is the latest observation of this species in Poland and the first recorded wintering attempt.

Literatura:

Birding Poland 2015. <https://www.facebook.com/BirdingPoland>

Cramp S. 2009. Birds of the Western Palearctic. Bird-Guides [CDROM]. Oxford University Press, Oxford.

Glutz von Blotzheim U. N., Bauer K.M. 1988. Handbuch der Vogel Mitteleuropas. 11/1. Aula-Verlag, Wiesbaden.

Kartoteka Awifauny Śląska 2015. www.kas.ptakislaska.org

Lack P. 1986. The Atlas of Wintering Birds in Britain and Ireland. Academic Press Inc. London.

Obserwacje faunistyczne. 2004. Ptaki Śląska 15: 141–171.

Pugacewicz E. 2012. Wyjątkowo późne stwierdzenie pokląskwy *Saxicola rubetra* w Hajnówce. Duplek 4: 130.

Stajszczyk M. 2014. Zimowe obserwacje dudka *Upupa epops* w Polsce oraz opis zimowisk tego gatunku. Ptaki Śląska 21: 145–150.

Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”, Wrocław.